

El llibre verd Un bon paper, un bon llibre

Gairebé 100 milions d'arbres són abatuts cada any per a abastir de paper i cartró als espanyols, 2,3 arbres per persona i any. El consum mig anual de paper i cartró supera els 168 quilograms del que es recicla menys de la meitat.

Tan sols per a aconseguir un paquet de paper de fotocopiadora és necessari un tronc de 87 centímetres per 20 centímetres de diàmetre.

Dos bons arguments per a usar paper reciclat i fer-se amic dels boscos.

El paper es fa a partir d'una fina polpa que s'obté descomponent fusta o altres fibres en aigua. Aquesta polpa s'obté triturant i coent la matèria primera amb sosa càustica i altres productes químics. Per a fabricar una tona de paper blanc i immaculat, de fibra verge, es necessiten 2.300 quilograms de fusta, procedents de 14 arbres de plantació de 15 a 20 anys. A més de la matèria primera, per a fabricar una tona de paper, es requereixen quinze metres cúbics d'aigua dolça (una piscina de 3 per cinc metres i un de profunditat), 9.600 kWh d'electricitat, als cal sumar els productes químics blanquejadors.

Les emissions de diòxid de carboni derivades del consum energètic en el procés de fabricació del paper equivalen a 5 tones de diòxid de carboni per tona de paper obtingut. Un total de 850 quilograms d'emissions per persona i any, amb un consum estimat de 170 quilograms de paper. Per a absorbir els 850 quilograms d'emissions de diòxid de carboni, associats a la fabricació de 170 quilograms de paper, és necessari plantar 7 arbres de cultiu intensiu (1).

Com contrast, fabricar paper a partir de paper vell, reciclant-lo, genera un estalvi d'un 62% d'energia i del 46,7% d'aigua. La contaminació de l'aigua i els residus generats es redueixen un 93%. El paper reciclat no evita el consum de fusta, però reintrodueix en el cicle productiu una font important de matèries primeres. L'ús de paper reciclat redueix la pressió sobre els boscos primaris i la demanda de les plantacions. És a dir, recuperant una tona de paper estalviem la tala de 14 arbres, encara que per a absorbir les emissions derivades de l'energia consumida en la fabricació de paper reciclat (1.836 quilograms de CO₂ per tona) necessitaríem plantar 15 arbres per tona de paper obtingut.

A Espanya es recullen anualment uns 84 quilograms de paper per persona per al seu reciclatge. Si partim d'un consum mig de 170 quilograms per habitant i any, tan sols es recicla la meitat del que es consumeix. La borsa domèstica d'escombraries conté encara entre un 30 i un 40% de paper.

La fabricació de pasta de paper al món es fa a partir

- >Bosc primaris (17%);
- >Bosc secundaris (54%)
- >Plantacions (29%).

A Espanya, es recuperen 3,3 milions de tones de paper i de cartró usat que torna a les fàbriques de paper com matèria primera, encara que el sector no s'abasteix i importa encara el 14% d'altres estats.

La meitat del paper utilitzat en el món es destina a embalatges, al voltant del 30% a paper d'impresió i escriptura i un 12% a paper de periòdic. La resta correspon, gairebé tot, a mocadors i paper higiènic.

Per a fabricar un paquet de paper de fotocopiadora de 500 fulles i 2,7 quilograms de pes, d'un grossor de 80 grams (el gramatge d'un paper identifica el pes d'un metre quadrat de paper), 5,2 grams per fulla, es necessita un tronc de 87 centímetres d'alt per 20 centímetres de diàmetre. La seva fabricació, sense incloure transport ni embolcall, comporta una emissió de 12,5 quilograms de diòxid de carboni, gas d'Efecte hivernacle.

Per fabricar una tona de paper...

	Matèria Primera Kg. m3/ Nombre d'arbres	Consum Aigua m3	Consum Energia quilovats hora	Generació de Residus Quilograms
Paper de fibra verge	3,5 m3 2.300 Kg 14 arbres	15 m3	9600 kWh	1500 Kg
Paper reciclat	1250/1400 Kg. de paper Usats 0 arbres	8 m3	3600 kWh	100 Kg

Font: Cooperativa Abacus i Greenpeace

Hi ha alternatives?

La qualitat del paper reciclat ha superat tots els controls de qualitat. Ni destinta ni queda travat en les màquines de reprografia (fotocopiadores, impressores, fax...). La majoria del paper reciclat d'oficina supera les normes de qualitat DIN i ISO que dictaminen els criteris d'adequació a les màquines. La durabilitat del paper reciclat supera els 100 anys segons determinades proves d'envelliment accelerat de les normes de qualitat. Però els prejudicis es mantenen.

(1) Un càlcul aproximat contrastat estima que 10 arbres de cultiu intensiu absorbeixen una mitjana de 1,2 tones de diòxid de carboni i que, en el mitjà forestal natural, per a absorbir una tona és necessari plantar 105 arbres.

Distintiu de qualitat

>El segell Àngel Blau és una garantia per a reconèixer el paper reciclat 100% post consum i lliure de clor.

>El segell FSC (Forest Stewardship Council) assegura que el paper que certifica procedeix de boscos i plantacions gestionats segons criteris estrictes de protecció ambiental i equitat social.

CRC

Calcula. Per a produir els 170 quilograms de consum mig de paper i de cartró es necessiten 2,38 arbres cada any, per persona. Als quals s'ha de sumar els arbres necessaris per a absorbir les emissions de diòxid de carboni derivades de la seva fabricació (que no figuren en l'etiqueta). Si a d'obrir un paquet escrivim la data en l'embolcall protector o repassem les factures del subministrament de paper podrem calcular el consum anual de paper i les emissions que comporta la seva fabricació.

Redueix. En les empreses i oficines es pot reduir el 20% del consum de paper amb unes bones pràctiques com evitar el consum superflu de paper d'oficina, fotocopiar a dues cares, ajustar el nombre de còpies a les necessitats reals, incrementar l'ús de la comunicació electrònica...

Compensa. Cada persona hauria de plantar dos arbres cada any per a compensar el seu consum de paper i cartró no contribuir a la reducció de la massa forestal mundial. El consum de paper tendeix a augmentar, has de preguntar-te com reduir-lo i quin és el teu compromís per a ser amic dels boscos. Dipositar el paper en el contenidor blau, reduir el consum és necessari però no és suficient.

Paper Amic dels boscos

El paper menys perjudicial per al medi ambient té present tant l'origen de la fibra com el procés de fabricació i blanqueig.

>Com millor opció està el paper 100% reciclat útil per a la majoria dels usos.

>Paper que no procedeix dels boscos primaris, els boscos que testimonien el que van anar els boscos originals del planeta.

>La fibra verge pot procedir de boscos ben gestionats, amb el distintiu FSC.

>És aconsellable les fibres procedents de cultius agrícoles i cultius no forestals.

>El blanqueig ha d'excloure el clor. Per a la fibra totalment reciclada el procés totalment lliure de Clor (PCF) i per a la fibra verge totalment lliure de clor (TCF). Alguns fabricants presenten com paper ecològic el paper blanquejat amb diòxid de clor (ECF, lliure de clor elemental).

Consum de paper

El consum mitjà de paper per habitant és de 168 Kg/any

Aquest consum es pot desglossar en:

PAPER GRÀFIC (36%)

61 Kg de diaris, revistes, llibres, folis i quaderns

EMBALATGE (39%)

64 Kg de cartó ondulat

PAPER HIGIÈNIC SANITARI (7%)

14 Kg de paper de vàter, rotllos de cuina, mocadors, compreses, bolquers, towallons i estovalles

CARTONÉ (7%)

13 Kg de caixes de recipients alimentaris, conserves, medicaments, perfums...

SACS DE PAPER (3%)

2 Kg de sacs resistents de material de construcció i aliments

PAPER ESPECIAL (8%)

14 Kg de paper decoratiu, etiquetes, filtres, bitllets...

El 59% del paper procedeix del reciclatge, a partir de la recollida selectiva domiciliària i industrial. És a dir: per cada 10 quilograms de paper que es fabriquen al territori de l'Estat espanyol, 8 provenen de paper usat com a matèria primera, una part de la qual és importada. El percentatge de pasta reciclada prové de:

Paper d'impressió i escriptura (7%)

Paper premsa (60%)

Cartó (95%)

Paper d'embalatge (45%)

Paper higiènic (55%)

Dades d'Aspapel, Associació Espanyola de Fabricants de Pasta, Paper i Cartró. Elaboració pròpia J·B

© Jordi Bigues